

Oppikurssi sosialismissä

Laatinut ALGERNON LEE

Julkaistaan Rand-koulun kirjjeenvaihtolähtöinä. Koulun luvalla Säkencille muokattu

LÄKSY XXI.

TYÖVÄENLIIKE JA SOSIALISMI.

Mitä sosialismi on? Meidän ei ole ajateltava sosialistista liikettä pelkäksi ihmisryhmäksi, jolla sattuu olemaan vissinlaisia ajatuksia ja jotka pyrkivät toteuttamaan niitä. Meidän on katsottava sen takana oleviin syihin, jotka panivat alulle nämä aatteet ja pyrkimykset ja jotka kokonaisuudessaan sisältyvät kapitalistiseen yhteiskuntaan ja pääasiallisesti sen visseihin osiin. Meidän koko oppikurssimme tehtävä on ollut saada nämä syyt selviksi. Mikään kielteinen käsitys ei riitä. Pelkkä vallitsevan asianjärjestyksen vastustaminen, olkoonpa se kuinka voimakasta ja jyrkkää tahansa, ei sinänsä ole sosialismia. Anarkismi esimerkiksi on jyrkästi vastakkainen vallitseville ihanteille ja laitoksille. Siitä huolimatta se on täydellinen vastakohta sosialismille. Me parhaiden ymmärrämme sosialismia jos me katsomme sen teoreettista puolta palkkatyöväenluokan etujen ja pyrkimysten tarkkana tulkintana ja käytännölliseltä puoleltaan tämän luokan järjestyneen toiminnan korkeimmalle kehittyneenä osana sen taistelussa porvariston kanssa. Yksilöt muista luokista yhtyvät sosialistiseen liikkeeseen ja se voi hyvin hyväkseen käyttää heidän palvelustansa, mutta se voi tulla toimeen ilman heitäkin, jos tarve vaatii, kun taas sitä ei voi laisinkaan olla olemassa ilman palkkatyöläisiä. Tältä näkökannalta katsottuna sosialismin suhde ammattiunionismiin on paljon läheisempi ja tärkeämpi kuin sen suhde anarkismiin, populismiin, progressivisuuteen ja muihin n. s. radikaalisiin nyrkimyksiin. Sosialistisen liikkeen koko luonne, sen periaatteet, sen välillinen ja lopullinen päämäärä, sen menettelytavat ja sen suhtautuminen kaikkiin muihin liik-

keisiin nähden, riippuu proletariaatin ja sen yhteiskunnallisen aseman omituisesta luonteesta. Sosialismin lavein määritelmä ehkä olisi: **Proletariatien itaetietoinen taistelu oman vapautuksen puolesta.**

Työväenliike. — Me voimme käyttää tätä määritelmää laveasti merkitsemään proletariaatin ja sen eri osien koko järjestänyttä toimintaa alkuperäisestä kypsyeimpiin toimintamuotoihin saakka. Se silloin sisältää sosialismin, ammattiunionismin, ja lukuisat osuustoiminnalliset yritykset, keskinäisen avustustoiminnan, itsekasvatuksen ja muut työväenluokan toimintamuodot.

Nykyaikaisen kapitalismin aikaisemmalla asteella työväenliike ei voinut olla vallankumouksellista ainakin kahdesta eri syystä. Ensinnäkin niin kauan kuin porvariston oli taisteltava vanhemman aristokratian järjestelmän kanssa tilaisuudesta kehittää uutta taloudellista järjestelmää, palkkatyöläisten aineelliset edut olivat sidotut yhteen työnantajensa etujen kanssa tässä taistelussa; sillä vaikka kuinka paljon tahansa viimeksimainitut riistivätkin heitä, jokainen teollisuuden kehityksen este välttämättömyyden pakolla aiheutti entistä suurempia kärsimyksiä kaikille palkkatyöstään eläville ihmisille. Toiseksi kapitalistit silloin vielä olivat yhteiskunnallisesti tarpeellinen luokka, sillä työväenluokalla ei silloin vielä ollut solidaarisuutta eikä tarvittavaa kykyä lohtaa tuotantoa omaksi hyväksensä. He eivät voineet vielä pyrkiä yhteiskunnalliseen muutokseen, mutta ainoastaan iohinkin olosuhteitensa korjaamisiin kapitalistisen järjestelmän sisällä.

Ammattiunionismi. — Teollisen vallankumouksen ajalla Englannissa kahdeksannentoista vuosisadan jälkipuoliskolla, koneella valmistettu-

jen tuotteiden kilpailu aiheutti suurta kurjuutta käsityöläisille, jotka koettivat taistella sitä vastaan. Samalla tehtaita ja rikkomalla koettiin. Tämä taantumuksellinen yritys luonnollisestikin epäonnistui. Tehdasjärjestelmä voitti ja työläisten, tykkäsivät he siitä eli ei, oli tultava niiden vaikutteiden alaisiksi, joita selitettiin edellisessä loksissa. Kului kuitenkin aikaa ennen kun nämä vaikutteet tehosivat.

Unioita muodostettiin ensialuksi paikallisia ja toisistaan erillään olevia ja sen jälkeen yleisempiä ja, pyyväisempiluonteisia. Ne pyrkivät voimakkaan vastarinnan edessä korottamaan palkkoja, lyhentämään työpäivää ja parantamaan kohtelua työpajoissa. Kului kahden sukupolven urhoolliset ponnistukset ennen kun nämä järjestöt saatiin varmoille perusteille Englannissa. Kapitalismin kehittyessä muissa maissa ammattionioismi myös kehittyi, mutta sen kehittyminen uudemmista teollisuusmaissa on ollut jossakin määrässä nopeampaa. Yhdeksänentoista vuosisadan lopussa siitä oli tullut kansainvälinen liike melkein sanan täydessä merkityksessä. Nyt siihen kuuluu lähes viisitoista miljoonaa jäsentä Euroopassa, Amerikassa ja Austraaliassa ja jäsenten luku nopeasti lisääntyy.

Mitkä hyvänsä lienevätkin sen vajavaisuudet, me emme voi jättää huomioonottamatta sitä palvelusta, jonka liike on tehnyt ja edelleen tekee parantamalla palkkatyöläisten aineellisia olosuhteita, siten kiihoittaen heissä itsekunnioitusta ja halua edelleen edistymään ja kouluuttaa heitä luokkatietoisuudessa ja solidaarisuudesta, antaen kokemusta kollektiivisessa taistelussa isantien kanssa ja siten kypsyttään ymmärtämiskykyä laajempaa tehtävää varten.

Utopistinen sosialismi. — Tämän otsikon alle me luokittellemme useita yhteiskunnallisen uudelleen rakentamisen suunnitelmia, tärkeimpiä ollen ranskalaisen Henri Saint-Simonin (1760—1825) Charles Fourierin (1777—1837) ja Etienne Cabetin (1788—1856) liikkeet ja englantilaisen Robert Owenin liike 1771—1858). Utopistinen sosialismi ei ollut proletariatin liikettä. Sen johtajat olivat intellektualeja eivätkä puhuneet erikoisesti työväenluokalle.

Sääli köyhiä kohtaan ja inho kapitalistisen yhteiskunnan saalinhiimoa, raakuutta, petosta ja epäsovua kohtaan ja luottamus ihmislouheen sisäiseen hyvyyteen sai jokaisen heistä laatimaan suunnitelmia sellaiselle, joka heidän mielestään olisi ihanteellinen järjestelmä. Niin paljon kuin heidän suunnitelmansa erosivatkin toisistaan muissa suhteissa, niin niissä kaikissa oli yhteistä se, että ne katsoivat yksityisen taistelun rikkauten saavuttamiseksi olevan kaikkien yhteiskunnallisten paheiden pohjalla ja pyrkivät poistamaan sen kommunistisella oimistuksella ja käyttämisellä ei ainoastaan mikäli tuotannon välineet ovat kysymyksessä, mutta myös tuotteiden kulutuksessa. Ne ovat yhtäläisiä myös ajattelutavassaan. Plechanoff määritteli utopistin sellaiseksi "joka, alkaen abstraktisesta periaatteesta, pyrkii täydellistytämään yhteiskunnallista järjestystä." Alleviivatut sanat osoittavat menettelytavan turhuutta. He eivät katsooneet historiaa kehitysprosessina. He pitivät yhteiskuntaa yksilökokoumuksena ja jättivät huomioonottamatta sen luokkarakenteen. He eivät ottaneet huomioon taloudellisten olosuhteiden vallitsevaa vaikutusta, paitsi hyvin ylimalkaisella tavalla. Jokainen heistä näyttää ajatelleen, että ainoa syy yhteiskunnan huonoon tilaan on siinä ettel kukaan ole sattunut ajattelemaan oikeata suunnitelmaa. Jokainen odotti, että kerran kun hänen suunnitelmansa selitetään, kaikkiin luokkiin kuuluvat ihmiset hyväksyvät sen. Lukemattomat yritykset saattaa heidän aatteensa käytäntöön kommunistisissa siirtokunnissa molemmin puolin Atlantin valtameriä epäonnistuiivat ja heidän positiivisilla teorioilla oli vähän suoranaista vaikutusta työväenluokkaan. He kuitenkin tekivät arvokasta työtä arvostelemalla kapitalistista järjestelmää, herättämällä innostusta yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja valmistamalla tietä tieteellisemmälle ajattelutavalle.

Owen oli ainoa heistä, joka tuli kosketuksiin työväenjärjestöjen kanssa. Yhdessä hänen kanssaan meidän on mainittava P. J. Proudhon (ranskalainen 1809—65) ja Wilhelm Weitling (saksalainen 1808—71) kahden muun suunnitelman yhteydessä, jotka saivat laajaa huomiota osakseen työväenluokan taholta yh-

deksännentoista vuosisadan puolivälissä. Ne ovat huomattavia ensimmäisinä määrättyinä työväenluokan yrityksinä kohti yhteiskunnallista uudelleen järjestämistä. Yhtenä oli suunnitelma vapaaehtoisista osuustoimintayhdistyksistä, joko tuotanto tai ostojärjestöistä. Se oli silloin ennenaikainen, mutta on sen jälkeen pantu käytäntöön tavattoman laajassa mittakaavassa Suurbritanniassa ja mannermaalla. Vaikka nämä yhdistykset eivät itsestään voikaan vallankumouksellistuttaa yhteiskunnallista järjestelmää, ne tällä kertaa kuitenkin ovat arvokkaimpia apujärjestöjä sosialistiselle liikkeelle ja ammattiuonioille. Toisena oli n. s. "työn vaihtotoimistot", joiden tarkoituksena oli, että tuottajat suoranaisesti vaihtaisivat tuotteitaan tai saman ajatuksen toisessa muodossa saada aikaan keskinäinen luotto. Tämä oli turhanaikainen jo alussa. Mielenkiinto, jonka se herätti, osoittaa etteivät palkkatyöläiset vielä käsittäneet eroaan ammattilaisista ja pienistä mestareista. Sellaiset menettelytavat olivat voimattomia pelastamaan viimeksimainittuja kapitalistiselta keskittymiseltä. Ne olivat merkityksettömiä teollisuusköyhälistölle, koska ne merkitsivät sitä, että tuottajat yksityisesti tuottivat ja omistivat tuotteet.

Työväen politiikka. — Sata vuotta takaperin hallinnollinen valta oli jokaisessa maassa melkein kokonaan omistavien luokkien käsissä. Niin pian kun ammattiuoniot kehittyivät riittävän voimakkaiksi aiheuttamaan epäjumavuuksia työnantajille, viimeksimainittu kutsuivat oikeuslaitokset, poliisit ja, jos tarve vaati, myös sotaväen kukistamaan unionoiden pyrkimykset. Työläisillä ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin pyrkiä saamaan äänioikeus itsepuolustusvälineekseen. Joissakin tapauksissa heitti autti muiden luokkien keskinäiset taistelut, kuten kapitalistien ja maanomistajien keskinäiset kahnaukset. Vuosien 1832, 1867 ja 1884 reformilait Englannissa, vuosien 1810, 1848 ja 1970—71 vallankumoukselliset häiriöt mannermaalla ja vuosien 1904—06 vallankumoukselliset taistelut Venäjällä, osottivat pääasiallisempia asteita, joiden kautta työväenluokan on edistynyt kohti poliittista tasa-arvoisuutta, vaikkakaan sitä ei ole vielä täydellisesti voitettu.

Yhdysvalloissa mieskohtainen äänioikeus tuli käytäntöön vuosien 1825—26 välillä, suurimmaksi osaksi miesten työväenliikkeen ponnistusten kautta, joka samalla aikaa huomattavalla menestyksellä pyrki vapaaseen yleiseen kansan opetukseen ja lailliseen järjestymis- ja lakkoutumisoikeuden tunnustamiseen.

Se seikka että ryhtyivätkö työläiset äänioikeuden saatuaan muodostamaan heti omaa puoluettaan tai antoivatko he kannatuksensa yhdelle tai toiselle jo olemassa olevista puolueista, riippuu olosuhteista. Englannissa työväestön suurin osa kauan roikkui porvarillisessa liberaalisessa puolueessa ja erikokoisesti sen radikaalisessa siivessä vastustaakseen vanhoillisia maanomistajia. Yhdysvalloissa he yleisesti ovat pitäneet kiinni toisiin luokkiin kuuluvista miehistä, republikaaneista ja demokraateista. Vasta viimeisten kolmenkymmenen vuoden ajalla on ollut olemassa toimiva työväenluokan puolue. Useimmissa Euroopan maissa äänioikeuden voittaminen on merkinnyt alusta saakka itsenäistä työväen politiikkaa.

Äänioikeuden arvo palkkatyöläiselle ei ole ainoastaan niissä uudistuslaeissa, joita voidaan voittaa ja siinä lisääntyvässä kunnioituksessa, jolla hallitusten ja työnantajien on kohdeltava äänioikeutettuja työläisiä. Paljon tärkeampi on sen vaikutus siinä, että se antaa heille koneiston avointa keskustelua ja joukkotoimintaa varten salaisten ja salaliittomuotoisten järjestöjen tilalle, joissa alati uhkaamassa oli juonittelun ja persoonallisen harhaanjohtamisen vaara ja pakottaa heidät ajattelemaan yhteiskunnallisista kysymyksistä avarammalla kuin työpaikan näkökannalta ja siten johti heidät pyrkimään lopulliseen vapautukseen kuin myöskin välillisiin parannuksiin.

Nykyaikainen sosialismi. — Proletarin liike saavutti täysikäisyytensä nykyaikaisen sosialismin kehittyessä viime vuosisadan puolivälissä. Kolme muistettavinta miestä tämän yhteydessä ovat Karl Marx (1818—83) Frederic Engels (1820—95) ja Ferdinand Lasalle (1825—64). Vaikka yksikään heistä ei kuulunut työväenluokkaan, niin jokainen heistä oli läheisessä kosketuksessa työväenjärjestöjen kanssa. He pitivät itseään proletariatien aatteiden tul-

...
kitsijoina ja pyrkivät innostamaan ja avustamaan sitä luokkaa, johon kuuluttamaan itsensä. Tässä samoin heidän tieteellisessä ajattelutavassaan he erosivat utopisteista.

Huomattavimpien ajankohtien joukossa tämän liikkeen historiassa on kommunistisen manifestin julkaiseminen v. 1848 ja Kapitalin ensimmäisen osan julkaiseminen v. 1867, Lassallen Saksan yleisen työväen unionin perustaminen v. 1863, kansainvälisen työväenliiton perustaminen Marxin johdon alaisena v. 1864 (hajosi v. 1872), Saksan sosialidemokratisen puolueen perustaminen v. 1875 ja uuden kansainvälisten sosialistikongressien alkaminen v. 1889.

Tämä liike hyvin perinpohjoisen luonteensa tähden ei voi nopeasti ja helposti voittaa. Sen kasvaminen oli ensin hyvin hidasta uudistuvine taka-askelneen, mutta sen edistys on tullut entistä nopeammaksi siinä määrässä että se tänäpäivänä on varmasti juurtunut jokaiseen sivistysmaahan ja se voi laskea kannattajiensa luvun kymmenissä miljoonissa.

Meidän tutkimuksemme päättyy seuraavassa läksyssä, jossa tarkastellaan sosialistisen liikkeen johtavia muotoja, jotka aiheutuvat, ei sen johtajien tai jäsenistön mielivaltaisesta valinnasta, vaan sen luokan luonteesta, jota se edustaa ja kysymyksestä, joka sen on ratkaistava.

